

BUDŻET OBYWATELSKI MIASTA PŁOCKA, JAKO PRZEJAW DEMOKRACJI BEZPOŚREDNIEJ

Abstrakt

Rosnące zainteresowanie społeczeństwa sprawami lokalnymi, a także coraz częściej podejmowane próby wywierania przez mieszkańców bezpośredniego wpływu na decyzje organów wspólnot lokalnych w tych sprawach sprawiają, iż znaczenie budżetu obywatelskiego w społeczeństwie wciąż rośnie.

Słowa kluczowe: budżet obywatelski, Płock, demokracja bezpośrednia, partycypacja, współdecydowanie, konsultacje społeczne

Budżet partycypacyjny, w Polsce nazywany „obywatelskim”, powstał w latach dziewięćdziesiątych ubiegłego wieku w brazylijskim Porto Alegre. Przed pierwszymi demokratycznymi lokalnymi wyborami, a po upadku dyktatury w 1985 roku, związek UAMPA¹ zaproponował przeprowadzenie inicjatywy, która w niedługim czasie miała zyskać nazwę budżetu partycypacyjnego. Został on wprowadzony jako oddolna inicjatywa, która uzyskała duże poparcie władz lokalnych. Dość długi proces przygotowawczy zakończył się w 1991 roku, kiedy to zyskał swój pierwszy kształt.

Pierwszy budżet partycypacyjny w Porto Alegre opierał się na jednorocznych cyklach spotkań i zgromadzeń, które odbywały się na dwóch poziomach: tematycznym i terytorialnym. W skład pojedynczego cyklu wchodziły trzy etapy:

1. Pierwszy etap miał miejsce w miesiącach marzec – kwiecień i polegał na przeprowadzeniu otwartych zgromadzeń w 5 obszarach tematycznych na 16 osiedlach. Celem zgromadzeń było:

- przekazanie mieszkańcom podstawowych, najważniejszych informacji związanych z budżetem partycypacyjnym,
- wprowadzenie zmian do zasad przeprowadzenia budżetu partycypacyjnego,
- przeprowadzenie szeroko zakrojonej kampanii informacyjnej w celu propagowania idei budżetu partycypacyjnego,
- przekazanie informacji na temat inwestycji zrealizowanych w poprzednich latach,
- przedstawienie projektów proponowanych do realizacji przez przedstawicieli Urzędu Miasta,
- wyłonienie w głosowaniu delegatów, którzy mieli za zadanie reprezentowanie poszczególnych osiedli na forach² terytorialnych i tematycznych.

2. Drugi etap miał miejsce w miesiącach kwiecień–maj i polegał na przeprowadzaniu tzw. „spotkań pośrednich”. Ich celem było sprecyzowanie właściwych propozycji inwestycyjnych, które były hierarchizowane na podstawie trzech kryteriów: priorytety inwestycyjne ustalane przez mieszkańców na etapie pierwszym, liczbę mieszkańców oraz współczynnik „jakości życia” w dzielnicy, której dotyczyła dana inwestycja.

3. Trzeci etap miał miejsce w miesiącach maj–lipiec i polegał na wyborze członków Rady Budżetu Partycypacyjnego z każdego zgromadzenia tematycznego i terytorialnego. Zadaniem Rady było zebranie zhierarchizowanych propozycji z całego miasta i porównanie ich z listą dostępnych środków oraz istniejącymi regulacjami prawno-formalnymi.

W latach 1990–2004 budżet partycypacyjny w Porto Alegre utożsamiał wszystkie cechy reformy polityki miejskiej³. Do 2004 roku wpłynął na ukrócenie korupcji oraz pozwolił znacząco poprawić jakość systemu oczyszczania miasta, dostępu do bieżącej wody, edukacji, służby zdrowia. Miał również znaczący wpływ na dokonanie fundamentalnej zmiany w sposobie zarządzania miastem, którego główny trzon stanowiła nie miejscowa klasa polityczna, ale mieszkańcy.

Budżet partycypacyjny okazał się wielkim sukcesem i wkrótce zyskał olbrzymią popularność w Brazylii. Do roku 2008 objął ponad 44 miliony mieszkańców w około 200 tamtejszych miastach, które postanowiły go wprowadzić⁴. Z czasem zyskał popularność w Ameryce Południowej, Europie, Ameryce Północnej, Azji i Afryce, tym samym zyskując status globalny. Budżet partycypacyjny został wyodrębniony i zastosowany na całym świecie w przynajmniej 795 miastach. W literaturze

przedmiotu można znaleźć informacje, iż takich przypadków jest 1500⁵.

Pionierem w Polsce w realizacji budżetu obywatelskiego wśród miast był Sopot. Mieszkańcy tego miasta w 2011 roku zadecydowali, na co wydać 5 mln zł, czyli ponad 1 % wydatków z budżetu miasta⁶. W warunkach polskich była to pierwsza próba z budżetem obywatelskim. Zasadniczym założeniem było przetestowanie całej procedury, która w kolejnych latach miała być usprawniana.

Wbrew pozorom, nie potrzeba wprowadzać nowego prawa, aby wprowadzić budżet obywatelski w polskim mieście lub gminie wiejskiej. Wystarczy jedynie dobra wola rady gminy i prezydenta miasta (burmistrza lub wójta). Procedura od strony formalnej wygląda tak, że przeprowadzane są konsultacje w sprawie wydatków z budżetu miasta. Różnica w stosunku do zwykłych konsultacji polega na tym, iż rada gminy i prezydent deklarują, że projekty wybrane przez mieszkańców zostaną zrealizowane. Tak więc, wprowadzanie budżetu obywatelskiego opiera się na wzajemnym zaufaniu pomiędzy przedstawicielami gminy, a mieszkańcami, a nie na regulacjach ustawowych.

Oprócz możliwości wyboru najlepszych projektów, mieszkańcy w ramach budżetu obywatelskiego mogą także zgłaszać ich propozycje. Na spotkaniach mieszkańców wypracowuje się ramy procedur budżetu obywatelskiego. Proces taki odbywa się na przestrzeni nawet kilku miesięcy, kończy się zaś głosowaniem. Budżet obywatelski oparty jest na dialogu władz miasta z mieszkańcami. Dzięki tej inicjatywie obywatele mają możliwość aktywnego uczestnictwa w kształtowaniu przestrzeni miejskiej i rozwoju miasta. Wprowadzenie budżetu obywatelskiego przyczynia się do:

- wzmocnienia świadomych postaw prospołecznych,
- stworzenia platformy porozumienia między różnymi środowiskami,
- budowy społeczeństwa obywatelskiego,
- poprawy jakości życia małych społeczności,
- zrozumienia mechanizmów budowania budżetu miasta,
- wzmocnienia zaufania publicznego do instytucji samorządowych,
- lepszego rozpoznania preferencji i potrzeb mieszkańców,
- realnego wpływu mieszkańców na kształt wydatków budżetowych,
- bezpośredniego zaangażowania mieszkańców w rozwój miasta⁷.

Dla miejskich aktywistów, a także dla mieszkańców budżet obywatelski wiąże się z wielkimi nadziejami. Dobra procedura, prawidłowo wprowadzona staje się doskonałym narzędziem umożliwiającym budowanie postaw obywatelskich, integrację i aktywizację mieszkańców, edukację czy – co również jest niezmiernie ważne – racjonalne wydatkowanie publicznych pieniędzy. Aby taki proces miał miejsce, nie wystarczy wprowadzić jakąkolwiek procedurę i nazwać ją mianem budżetu partycypacyjnego. Potrzeba koniecznie spełnić wszystkie warunki, które zapewnią, że mechanizm faktycznie doprowadzi do realnej zmiany społecznej.

Od pewnego czasu trwa w Polsce debata nad pomysłem regulacji ustawowej budżetu obywatelskiego. Coraz częściej zadawane jest pytanie, czy konieczne jest, aby budżet obywatelski ujmować w ustawie, skoro do tej pory był on organizowany na zasadach nieformalnych, jako rodzaj konsultacji społecznych? Problem w tym, że budżet obywatelski to nie są typowe konsultacje społeczne. Mianem konsultacji społecznych określa się sposób uzyskiwania propozycji, stanowisk, opinii itp. od osób i instytucji, których w pewien sposób dotkną, pośrednio lub bezpośrednio, skutki działań proponowanych przez administrację. Konsultacje, to jedynie zasięgnięcie opinii, a ostateczną decyzję podejmuje ktoś inny niż mieszkańcy – prezydent lub radni. W przypadku budżetu obywatelskiego, podstawowym jego kryterium jest to, że decyzja mieszkańców jest wiążąca, tak samo jak wynik referendum czy wyborów. Zapis na temat tego kryterium powinien koniecznie znaleźć się w ustawie – tak twierdzą zwolennicy regulacji ustawowej. Dzięki takiemu posunięciu budżet obywatelski stanie się pełnoprawną formą demokracji bezpośredniej⁸.

Zwolennicy regulacji ustawowej idą dalej, proponują wprowadzenie budżetu obywatelskiego, jako obowiązkowego dla wszystkich gmin. Przypominają oni, iż budżet obywatelski w Polsce zyskał na popularności szybciej niż w Stanach Zjednoczonych. A mimo tego z blisko dwóch i pół tysiąca gmin w Polsce, to decyzję o wprowadzeniu go podjęta jedynie drobna ich część⁹. Dla wielu radnych i prezydentów miast, demokracja partycypacyjna to niezmiernie temat wciąż abstrakcyjny. Z tego też względu przydatny byłby obowiązkowy budżet obywatelski, który niekoniecznie musiałby dotyczyć wielkich inwestycji i dużych kwot. Wystarczyłyby nawet skromne kwoty i niewielkie inwestycje, żeby nastąpiły istotne zmiany sposobu myślenia o roli, pozycji i prawach mieszkańców w demokracji.

Wtedy mieszkańcy wiedzieliby, że demokracja to nie tylko coś, z czym mają do czynienia raz na cztery lata podczas wyborów.

W 2013 roku największą kwotę (20 milionów złotych) na budżet obywatelski wyodrębniły władze Łodzi. Następne miasta to Zielona Góra, Toruń, Poznań i Białystok. Dla 62 miast łączna kwota budżetów obywatelskich, jakie zostały wyodrębnione w 2013 roku, wynosiła ponad 150 milionów złotych (nie wliczając budżetu obywatelskiego w Warszawie, będącego w fazie planowania)¹⁰. Budżety obywatelskie o najwyższych kwotach wyodrębniło w następujących miastach:

- Łódź – 20 mln,
- Białystok – 10 mln,
- Poznań – 10 mln,
- Toruń – 6,4 mln,
- Zielona Góra – 6 mln¹¹.

Największy udział budżetu obywatelskiego w stosunku do wykonanego w roku poprzednim budżetu odnotowano w gminie Kęty, gdzie budżet obywatelski wyniósł 3,96% wykonanego budżetu¹². Jednak w większości miast udział budżetu obywatelskiego w stosunku do wykonanego budżetu za rok 2012 nie przekraczał 1%, z czego w ponad 30 był mniejszy niż 0,5% budżetu¹³. Warto zwrócić uwagę na fakt, iż decyzja o przeznaczeniu na budżet obywatelski kwoty większej, z jednej strony, może być postrzegana jako wyraz zaufania do mieszkańców, z drugiej – wymaga, aby budżet obywatelski był szczególnie dobrze zaplanowany, mieszkańcy dobrze poinformowani, cały proces jawny i przejrzysty oraz obliczony na wiele lat z możliwością korygowania przyjętych założeń. Wszystkie te okoliczności muszą być spełnione, aby nie miała miejsca sytuacja, w której rozbudzone społeczne nadzieje na zmianę polityki społecznej, są niewykonywane według ich woli, albo w inny sposób zmarnowane są duże kwoty.

Wśród miast wojewódzkich w 2013 roku procentowo największy udział budżetu obywatelskiego w stosunku do budżetu miasta ogółem zaobserwowano w Zielonej Górze, gdzie wyniósł 1,17%. W innych miastach proporcje udziału budżetu obywatelskiego do budżetu miasta kształtowały się następująco:

- Zielona Góra – 1,17%,
- Białystok – 0,66%,
- Łódź – 0,6%,
- Toruń – 0,57%,
- Rzeszów – 0,54%¹⁴.

Najniższy udział budżetu obywatelskiego w stosunku do całego budżetu miasta spośród miast wojewódzkich odnotowano we Wrocławiu, gdzie

wyniósł zaledwie 0,08%¹⁵, co nasuwa pytanie, czy w ogóle można tam mówić o budżecie obywatelskim. Zgodnie z zapowiedziami przedstawionymi w 2013 roku wydatki z budżetu obywatelskiego realizowanego w 2015 roku w Warszawie, mają wynieść około 25 mln zł. Taka kwota daje stolicy 1,15% udziału w wykonanych wydatkach majątkowych za 2012 rok, a także udział na poziomie 0,2% wykonanego budżetu miasta w 2012 rok¹⁶. Największy udział budżetu obywatelskiego w odniesieniu do wykonanych w 2012 roku wydatków majątkowych odnotowano w Łodzi, gdzie wyniósł 3,74%¹⁷.

Na podstawie uchwały nr 455/XXVII/2012 Rady Miasta Płocka z dnia 25 września 2012 roku w sprawie trybu przeprowadzania konsultacji społecznych oraz uchwały budżetowej miasta Płocka na rok 2013, nr 500/XXX/2012 Rady Miasta Płocka z dnia 28 grudnia 2012 roku, mieszkańcy Płocka po raz pierwszy otrzymali możliwość aktywnego wpływu na kształt budżetu miasta. W 2013 roku do dyspozycji Płocczan zostały oddane 3 miliony złotych. Każdy mógł zdecydować o ich przeznaczeniu, zarówno zgłaszając swój projekt, jak i biorąc aktywny udział w głosowaniu. Mógł to zrobić każdy mieszkaniec Płocka, organizacja pozarządowa lub instytucja publiczna, która zasięgiem swojej działalności obejmuje Płock. Zgłaszane projekty mogły dotyczyć każdej sfery życia, np.: zdrowia, inwestycji, infrastruktury, kultury i sportu. Projekty swoim zasięgiem mogły obejmować zarówno całe miasto, jak i jego części – osiedla, ulice.

Harmonogram budżetu obywatelskiego w Płocku przewidywał następujące etapy działania:

- składanie przez mieszkańców propozycji projektów do budżetu obywatelskiego,
- weryfikację formalno-prawną zgłoszonych projektów przez merytoryczne komórki Urzędu Miasta Płocka,
- przedstawienie ostatecznej listy zgłoszonych projektów, które przeszły weryfikację formalno-prawną,
- głosowanie mieszkańców,
- podanie do publicznej wiadomości wybranych w głosowaniu projektów; źródłem tych informacji miały być – strony internetowe: www.plock.eu, www.mojemiasto.plock.eu oraz komunikaty prasowe w mediach – po przeliczeniu i weryfikacji wszystkich przesłanych formularzy,
- wprowadzenie zwycięskich projektów mieszczących się w kwocie budżetu obywatelskiego do budżetu miasta Płocka.

Złożone projekty pod względem formalno-prawnym sprawdzane były przez Zespół ds. Weryfikacji Projektów. W skład zespołu w 2013 roku wchodził:

– radni Rady Miasta Płocka – Barbara Smardzewska-Czmiel, Bożena Musiał i Grażyna Cieślik;

– przedstawiciele organizacji pozarządowych – Mariola Lewandowska (Stowarzyszenie Czas Kobiety), Marek Owczarek (Stowarzyszenie Academia Economica), Tadeusz Pięta (Stowarzyszenie Przyjaciół Muzeum Mazowieckiego), Marek Wróblewski (płocka Loża Business Centre Club);

– przedstawiciele mediów – Arkadiusz Adamkowski (Gazeta Wyborcza Płock), ks. Tomasz Opałiński (Katolickie Radio Płock), Tomasz Szatkowski (Tygodnik Płocki), Katarzyna Piórkowska (Radio dla Ciebie), Tomasz Paszkiewicz (Portal Płock), Sebastian Śmietanowski (TVP Warszawa), Magdalena Walewska-Randa (Multi TV), Rafał Wereszczaka (Sportowiec Płocki) oraz Jakub Chonchera (Radio Eska)¹⁸.

Weryfikacja obejmowała następujące kryteria: zgodność z kompetencjami samorządu, kompletność składanego projektu, lokalizacja projektu, zgodność propozycji z planem miejscowego zagospodarowania przestrzennego, poprawność oszacowanych kosztów, możliwość zabezpieczenia środków w budżecie na następne lata w przypadku, gdy projekt generuje dodatkowe koszty eksploatacji, przeanalizowania, czy nie pokrywa się z zadaniami zaplanowanymi do realizacji w ramach budżetu miasta Płocka, dostępność projektu dla mieszkańców Płocka.

Budżet obywatelski to mechanizm dotąd nieznanym i nowy dla większości społeczeństwa, a jednocześnie wymagający jego zaangażowania. Władze miasta wprowadzające budżet obywatelski, siłą rzeczy muszą więc znaleźć sposób, aby mieszkańców o budżecie poinformować, przekonać ich, że proces jest dla nich ważny, a na koniec – zachęcić do udziału w nim. Na potrzeby budżetu obywatelskiego w Płocku powstała jego strona internetowa, która w jednym miejscu zbiera wszystkie potrzebne informacje (mojemiasto.plock.eu). Ponadto na stronach Biuletynu Informacji Publicznej zamieszczane są uchwały rady miasta oraz zarządzenia prezydenta miasta związane z budżetem obywatelskim.

Kampania informacyjna budżetu obywatelskiego 2013 roku w Płocku zaplanowana została na okres od listopada 2012 roku do kwietnia 2013 roku. Kampania prowadzona była przy pomocy następujących nośników: billboardów miejskich, plakatów, ulotek, roll-up, spotów

reklamowych na nośnikach LED. W reklamę włączyły się następujące media: Portal Płock, Gość Niedzielny, Sportowiec Płocki, Multi TV, Tygodnik Płocki, Gazeta Wyborcza Płock, gazeta.pl Płock, M4 Gazeta Mazowieckiej Spółdzielni Mieszkaniowej, naszemiasto.pl, magazyn Nasz Płock, plockcafe.pl, Katolickie Radio Płock, plockforyou.pl, Radio dla Ciebie, TVP Warszawa. Przeprowadzona została również debata „Podwieczorek z Prezydentem” w czasie, którego Prezydent Miasta Płocka, Pan Andrzej Nowakowski odbył z mieszkańcami Płocka rozmowę na temat płockiego budżetu obywatelskiego, jego zasadności, celów oraz szczegółów składania projektów i późniejszego głosowania. Budżet kampanii reklamowej budżetu obywatelskiego w 2013 roku wyniósł łącznie 58.368,33 zł¹⁹.

Do budżetu obywatelskiego Płocka w 2013 roku zostało zgłoszonych 77 projektów. Zespół ds. Budżetu Obywatelskiego wyodrębnił 10 projektów, które zostały poddane pod głosowanie Płocczan. Były to:

1. „Stop tirom” w Płocku; szacunkowy koszt około 200 tysięcy zł (projekt złożony przez Inez i Piotra Gryspanowicza);

2. Budowa Przystani Miejskiej wzorowanej na historycznym Dworcu Wodnym; szacunkowy koszt 1,43 milionów zł (propozycja Edward Ryttera, Stanisława Podgórskiego, Stanisława Fidelisa, Pawła Mieszkowicza, Wojciecha Ryttera, Krzysztofa Wiśniewskiego oraz Pawła Śliwińskiego);

3. Wyposażenie i remont sali do zajęć integracji sensorycznej w Szkole Podstawowej nr 18; szacunkowy koszt 30 tysięcy zł (pomysł Magdaleny Regulińskiej i Anny Ciulińskiej);

4. „Moja wymarzona szkoła”; szacunkowy koszt około 167 tysięcy zł (pomysł Patrycji Stasiak z uczniami 2a Gimnazjum nr 5);

5. Rewitalizacja ostatniej barki „Sandomierka”; szacunkowy koszt około 220 tysięcy zł (projekt Piotra Lisockiego);

6. Budowa parku i skweru na osiedlu Podolszyce Południe; szacunkowy koszt około 1,2 miliona zł (propozycja Adama Skowyrskiego);

7. Multifunkcyjna Muszla Koncertowa z możliwością zorganizowania Kina Letniego wraz z miejscami do siedzenia (propozycja Marcina Marcą);

8. Budowa parkingu z płyt azurowych na osiedlu Międzytorze (propozycja Konrada Kozłowskiego);

9. Budowa ronda turbinowego na skrzyżowaniu ul. Wyszogrodzkiej i Harcerskiej (propozycja Inez i Piotra Gryspanowicza);

10. Rondo Lajourdie rondem turbinowym (propozycja Inez i Piotra Gryszpanowicza).

Do realizacji zostało skierowanych pięć pierwszych przedsięwzięć. Liczba głosów kształtowała się następująco: 1 projekt – 2685 głosów, 2 projekt – 2308 głosów, 3 projekt – 2216 głosów, 4 projekt – 2183 głosy, 5 projekt – 1416 głosów i 6 projekt – 1312 głosów²⁰. Według szacunków ich autorów miały one kosztować łącznie ponad 2 miliony zł. Realizacja szóstego projektu – parku na Podolszyczach Południe – uzależniona została od ilości środków jakie pozostaną w budżecie.

Ze względu na duże zainteresowanie i poparcie dla idei budżetu obywatelskiego w Płocku, Prezydent Miasta Płocka wydał Zarządzeniem nr 3394/2013 z dnia 30 lipca 2013 roku w sprawie przeprowadzenia konsultacji społecznych z mieszkańcami Płocka dotyczących budżetu obywatelskiego na 2014 rok. Zasady realizacji budżetu obywatelskiego Płocka na 2014 rok zostały określone w załączniku nr 1 do Zarządzenia nr 3678/2013 Prezydenta Miasta z dnia 17 października 2013 roku.

Budżet obywatelski Płocka 2014 wyniósł 5 milionów zł i mógł być przeznaczony na potrzeby związane z: budownictwem mieszkaniowym, edukacją publiczną, gospodarką przestrzenną, organizacją ruchu, sprawami lokalnymi transportu zbiorowego, sprawami związanymi z wodociągami, działaniami w zakresie telekomunikacji, ochroną zdrowia, pomocą społeczną, sprawami kultury, kulturą fizyczną i turystyką, targowskimi i halami targowymi, zielenią gminną i zadrzewieniem, budową i utrzymaniem miejsc związanych z pochówkiem, sprawami porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, utrzymaniem urządzeń użyteczności publicznej i gminnych obiektów, wspieraniem i upowszechnianiem idei samorządowej, sprawami związanymi z promocją miasta.

Projekty podlegały ocenie w głosowaniu powszechnym²¹. Prawo udziału w głosowaniu miał każdy mieszkaniec miasta Płocka, który najpóźniej w dniu rozpoczęcia głosowania ukończył 16 lat²².

W II edycji budżetu obywatelskiego w Płocku, weryfikację formalno-prawną przeszło 70 projektów. Do realizacji zakwalifikowane zostały dwa projekty, które otrzymały największą liczbę głosów. Z racji swoich szacunkowych kosztów wyczerpały one możliwości budżetu obywatelskiego Płocka 2014. Zwycięskie projekty to: kryte boisko dla dzieci (stadion Wisły Płock); pomysłodawca: Piotr Gryszpanowicz, szacunkowy koszt: 3.549.412,41 zł i Płockie Centrum

Terapeutyczno-Rehabilitacyjne (Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy nr 2); pomysłodawca: Robert Kowalski, Grażyna Gradecka, Barbara Chyba, szacunkowy koszt: 2.019.050,23 zł²³. Na pierwszy projekt oddano 10.144 głosów, zaś na drugi 7.321 głosów. Ogółem w głosowaniu oddano 44.627 głosów z tego ważnych głosów było 30.463²⁴.

Tegoroczna edycja budżetu obywatelskiego w Płocku uległa kilku zmianom. Innowacją jest możliwość proponowania dwóch rodzajów przedsięwzięć:

- inwestycji osiedlowych – taka inwestycja nie może przekroczyć wartości 200 tysięcy zł,
- inwestycji ogólnomiejskich – inwestycja ta nie może przekroczyć 800 tysięcy zł.

Projekty w dowolnej liczbie obydwu rodzajów inwestycji, mogą zgłaszać mieszkańcy Płocka. Muszą one jednak mieścić się w kompetencjach gminy, nie kolidować z planami zagospodarowania przestrzennego i być realizowane na terenie należącym do Urzędu Miasta Płock. W tym roku termin składania wniosków określono na półtora miesiąca, a jego termin mija 15 sierpnia 2014 r.

Obecny budżet obywatelski wzbudza coraz więcej emocji. I tak negatywnie oceniane są następujące jego ustalenia:

- termin składania wniosków – jest to okres urlopowy 1 lipiec–15 sierpnia;
- zmniejszenie wartości pojedynczego projektu – nastawienie na ilość, a nie na jakość;
- ograniczony dostęp do informacji ze względu na okres urlopowy – np. pozyskanie informacji, czy dana działka należy do miasta itp.

Głosy krytyczne wskazują również na zniechęcenie obywateli składaniem wniosków, bo w ostatniej edycji budżetu obywatelskiego wygrała kampania sponsorowana, a nie zdrowy rozsądek. Lokalni politycy czują się zaniepokojeni wykorzystywaniem budżetu obywatelskiego w roku wyborczym do celów promocji obecnych władz miasta.

Bez względu na wszystkie głosy krytyczne, niedociągnięcia i niemożność przewidzenia wszystkich trudnych sytuacji jedno jest pewne, „mała ojczyzna” jaką niewątpliwie jest społeczność miasta Płocka, zyskała: wyposażenie sali do zajęć sensorycznych w Szkole Podstawowej nr 18, park i skwer na osiedlu Podolszyce Południe, Ścieżkę Dydaktyczną Gimnazjum nr 5. W najbliższym czasie rozpocznie się: budowa krytego boiska dla dzieci, budowa Płockiego Centrum Terapeutyczno-Rehabilitacyjnego, a także budowa przystani miejskiej itd. Są to konkretne inwestycje, które

miały szansę być zrealizowane, tylko i wyłącznie dzięki współpracy mieszkańców i władz miasta. Ważny jest również fakt, że każdy mieszkaniec ma swój wkład w tych inwestycjach, chociażby poprzez oddanie głosu.

Reasumując, biorąc pod uwagę rosnące zainteresowanie społeczeństwa sprawami lokalnymi (sprawami osiedla, dzielnicy, miasta, gminy), a także coraz częściej podejmowane próby wywierania przez mieszkańców bezpośredniego wpływu na decyzje organów wspólnot lokalnych w tych sprawach, mówi się o tzw. zjawisku partycypacji społecznej (udziale mieszkańców i ich organizacji w realizacji różnych zadań publicznych). Wydaje się, że zjawisko to w niedalekiej przyszłości zdeterminuje znaczenia, jakie przypisywane są pojęciu demokracji (stąd w dyskursie publicznym pojawiają się nowe pojęcia tj. demokracja uczestnicząca lub partycypacyjna).

Odzwierciedleniem nowego rozumienia demokracji są m.in. takie rozwiązania koncepcyjne (a coraz częściej i legislacyjne/prawne) jak:

- referendum lokalne,
- konsultacje społeczne,
- dyskusje publiczne,
- inicjatywa uchwałodawcza mieszkańców,
- budżet partycypacyjny (obywatelski).

Umożliwiają one organizacjom i mieszkańcom na aktywne włączanie się w rozwiązywanie lokalnych problemów. Budżet obywatelski (partycypacyjny) jest więc tylko jednym z wielu przejawów nowego rozumienia demokracji. Jako jedno z kilku rozwiązań wpływa na wzmocnienie pozycji mieszkańców, a także z pojęcia „wspólnoty lokalnej”, czyni frazę wypełnioną treścią.

Cechy szczegółowe budżetu obywatelskiego w różnych krajach są odmienne. Wspólnym rdzeniem dla budżetów obywatelskich w różnych krajach, jest fakt, iż budżet dopuszcza mieszkańców i ich organizacje do kształtowania polityki finansowej wspólnoty lokalnej. Dzięki takiemu zabiegowi mieszkańcy i ich organizacje zyskują możliwość określenia tego, co jest dla nich w kontekście wykorzystania środków finansowych szczególnie ważne. Dokonują więc gradacji celów, które w pierwszej kolejności powinny być zrealizowane, przy użyciu środków wspólnoty lokalnej.

Pozostaje mieć nadzieję, że budżety obywatelskie wprowadzane w wielu miastach Polski to nie koniec, a początek debaty o komunikacji między mieszkańcami, a urzędem, o wpływie ludzi na zarządzanie miastem, o wsparciu przez władzę oddolnych ruchów społecznych, o dostępie do informacji publicznej itd.

Przypisy

- ¹ UAMPA – Uniao das Associações dos Moradores de PoA; Związek Stowarzyszeń Sąsiedzkich Porto Alegre.
- ² Fora spotykały się raz na miesiąc, by monitorować proces prowadzenia budżetu partycypacyjnego w danym roku, mobilizować mieszkańców do uczestnictwa, prowadzić dialog pomiędzy poszczególnymi kwestiami tematycznymi i terytorialnymi reprezentowanymi przez poszczególne fora, a przedstawicielami Urzędu Miasta.
- ³ P. Aleksandrowicz, *Budżet obywatelski, czyli kieszonkowe wydawcy*, „Obserwator finansowy” 2013, s. 7.
- ⁴ Ibidem, s. 7–8.
- ⁵ W. Kęłowski, *Budżet partycypacyjny. Krótka instrukcja obsługi*, Warszawa 2013, s. 12.
- ⁶ W. Łobodziński, *Kontrowersje wokół miejskich budżetów partycypacyjnych*, „Na temat” 2013.
- ⁷ P. Uziębło, *Demokracja partycypacyjna*, Gdańsk 2009, s. 26.
- ⁸ Ł. Dąbrowiecki, R. Górski, *Oddać władzę ludziom. Jak wprowadzić demokrację uczestniczącą w swojej gminie*, Kraków 2010, s. 17.
- ⁹ Ibidem, s. 16–17.
- ¹⁰ D. Kraszewski, K. Mojkowski, *Budżet obywatelski w Polsce*, Fundacja im. Stefana Batorego, Warszawa 2014, s. 5.
- ¹¹ Ibidem, s. 5.
- ¹² P. Aleksandrowicz, *Budżet...*, op.cit., s. 8.
- ¹³ Ibidem, s. 9.
- ¹⁴ D. Kraszewski, K. Mojkowski, *Budżet...*, op.cit., s. 6.
- ¹⁵ Ibidem, s. 6.
- ¹⁶ Ibidem, s. 7.
- ¹⁷ Ibidem, s. 7.
- ¹⁸ *Budżet Obywatelski Płocka*, www.mojemiasto.plock.eu.
- ¹⁹ Dane Urzędu Miasta Płocka.
- ²⁰ Dane Urzędu Miasta Płocka.
- ²¹ Rozdział 4 § 5 pkt 1 załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 3678/2013 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 17 października 2013 roku.
- ²² Rozdział 4 § 5 pkt 2 załącznika nr 1 do Zarządzenia nr 3678/2013 Prezydenta Miasta Płocka z dnia 17 października 2013 roku.
- ²³ *Budżet Obywatelski Płocka*, www.mojemiasto.plock.eu.
- ²⁴ *Budżet Obywatelski Płocka*, www.mojemiasto.plock.eu.

CIVIC BUDGET OF THE CITY OF PŁOCK AS A SIGN OF DIRECT DEMOCRACY

Summary

The growing interest of the society in local matters as well as the attempts undertaken more often by the residents to make a direct influence on the decisions of the authorities of local communities in these matters cause the importance of civic budget in the society to grow constantly.